

Вікарій



Апостольський вікарій Ровеніус благословляє родину. Худ. Бартоломей Бренберг, 17 ст., Національний музей Прадо, Іспанія

Віка́рій (лат. *vicarius* — заступник, намісник) — у християнстві — представник, помічник або заступник духовної особи; у широкому розумінні — той, хто діє від імені вищої за рангом особи, агент керівника.

Зміст

- 1 Історична довідка
- 2 У православ'ї
- 3 У католицизмі
- 4 В інших церквах
- 5 Додатково
- 6 Література
- 7 Автор ВУЕ
- 8 Важливо!

Історична довідка

Давні римляни використовували термін на позначення чиновників, підпорядкованих префектам преторії.

У ранньохристиянських церквах єпископи мали своїх вікаріїв, як-от архідиякони та протоієреї, а також сільського або ін. священника — душпастиря за межами єпископських міст.

Титул вживався в різних християнських церковних контекстах, а також як адміністративний титул або його модифікатор у Римській імперії.

У Священній Римській імперії вікарієм могли називати місцевого представника імператора, часом ерцгерцога.

У православ'ї

Грецький еквівалент терміна — екзарх (грец. *ἐξάρχος*).

Інститут вікарних, або титулярних єпископів існує у всіх Православних церквах. Так, титул «вікарний єпископ» прийнятий у Болгарській, Грузинській, Сербській, Румунській, Російській православних церквах, Православній церкві України тощо, «титулярний єпископ» — у Константинопольській, Александрійській. При цьому, відповідно до статутів згаданих церков, такого роду єпископи зазвичай є повноправними членами соборів за участю кліриків і мирян, але в окремих випадках (у Болгарській, Сербській та ін. церквах) — не входять до Архієрейських соборів.

Вікарні єпископи у православ'ї не можуть ухвалювати самостійних рішень про висвячення: хіротонію диякона або пресвітера вони здійснюють тільки з благословення правлячого архієрея, який має всю повноту канонічної єпископської влади (аналогічно до єпископів, які пішли на спокій).

У католицизмі

У католицькому канонічному праві вікарій може бути представником будь-якої церковної установи.

Вікарії матимуть різні титули, залежно від ролі, яку вони виконують. Так, апостольський вікарій — це єпископ або священник, який очолює місіонерську локальну церкву, що не стала наразі повноцінною дієцезією (апостольський вікаріат). Він — місцевий представник Папи Римського як єпископа всіх ще неорганізованих територій. Вікарій-капітулярій, який здійснює владу замість єпархіального капітула, є тимчасовим ординарієм дієцезії в період вакантного Святого престолу (*sede vacante*). Титул вікарія Апостольського престолу надають деяким папським легатам, нунціям.

Більшість вікаріїв діють не агентами єпископа, а мають звичайні повноваження (тобто їхні повноваження встановлені законом, а не делеговані). Генеральні вікарії, єпископські вікарії та судові вікарії здійснюють ординарну владу; кожен із них виконує частину владних функцій єпархіального єпископа (судових — для судового вікарія, виконавчих — для інших) на підставі своєї посади, а не мандату.

Вікарій-форан, також відомий як протоієрей або декан, — священник, якому єпископ довірив певний обсяг керівництва в територіальному підрозділі єпархії або пастирського регіону (вікарійному форані або деканаті). Парафіяльний вікарій — це священник,

призначений до парафії на додаток до пароха чи настоятеля та у співпраці з ним; він виконує своє служіння як агент пароха.

Серед титулів Папи Римського є й «вікарій Ісуса Христа».

В інших церквах

В англіканстві вікарій — один із рангів парафіяльного священника. Історично парафіяльних священників Англіканської церкви поділяли на вікаріїв, ректорів і постійних куратів. Парафіяльне духовенство та церква утримувалися з десятини — місцевого податку (у розмірі 10 %), який стягувався як з особового складу, так і зі сільськогосподарського виробництва парафії.

У багатьох протестантських деномінаціях — заступник або помічник пастора, проповідника.

Додатково

Етимологічно з лат. *vicar* споріднені англ. *vice*- та запозичений українською іншомовний компонент «віце», що також означає «заступник» (наприклад, віцепрем'єр, віцеконсул, віцепрезидент).

Література

1. Гоффман Й. Історія ранньої Церкви: найважливіші аспекти / Пер. з нім. О. Конкевич. Львів : Видавництво Українського католицького університету, 2019. 244 с.
2. Українська релігієзнавча енциклопедія / За ред. проф. А. Колодного. Київ : Інтерсервіс, 2022. Т. 1. 820 с.

Автор ВУЕ

В. Е. Туренко

Покликання на цю статтю: Туренко В. Е. Вікарій // Велика українська енциклопедія.
URL: <https://vue.gov.ua/Вікарій> (дата звернення: 2.02.2023).

Статус гасла: Оприлюднено

Оприлюднено: 09.08.2022